

Ülevaade Põhjaterriitoriumi kohta

Üldised seisukohad Põhjaterriitoriumi küsimuses

(1) Põhjaterriitorium koosneb neljast saarest, mis asuvad Hokkaido Nemuro poolsaare kirderannikul. Need saared on: Habomai, Shikotan, Kunashiri ja Etorofu.

(2) Jaapan avastas Põhjaterriitoriumi saared enne Venemaad. Paljud jaapanlased külastasid antud saari ja lõpuks kehtestasid seal oma võimu. Aastal 1855. sõbralike ja rahumeelsete läbirääkimiste käigus sõlmitud Jaapani-Vene - Kaubandus-, Navigatsiooni- ja Piirileping kinnitas juba välja kujunenud looduslike piiride kehtivust, tõmmates piiri Etorofu ja Urupu saare vahele. Pärast antud lepingu sõlmimist pole Põhja saared kunagi kuulunud ühegi välisriigi koosseisu.

(3) Ent Teise maailmasõja lõpus ignoreeris Nõukogude Liit kehtivat Jaapani ja Nõukogude Liidu mittekallaletungipakti ja astus Jaapani vastu sõtta. Pärast seda kui Jaapan oli nõustunud Potsdami deklaratsiooni tingimustega, okupeerisid Nõukogude väed 28. 08. - 5.09.1945 kõik neli põhjaterriitoriumi saart.

(4) Järgnevalt ühendas Nõukogude Liit okupeeritud saared omavoliselt oma territooriumiga ning 1949. aastaks oli saartelt väevõimuga deporteeritud kõik Jaapani elanikud (umbes 17 000 inimest).

(5) Sellest ajast on Põhjaterriitoriumi tagasi saamine Jaapani rahva palavaks sooviks. Rahva tugeval toetusel on Jaapani valitsus järjekindlalt kutsunud Nõukogude Liitu ja järgnevalt Vene Föderatsiooni üles sõlmima kahe riigi vahelist rahulepingut ja otsima lahendust Põhjaterriitoriumi probleemile.

(6) Praeguse läbirääkimise seisuga on nii Jaapan kui ka Venemaa soostunud Põhjaterriitoriumi omandiküsimuse lahendamiseks sõlmima rahulepingu, ning on aktiivselt jätkanud selle teemalisi läbirääkimisi. Lisaks on Vene pool väitnud, et jätkab püüdlemist rahvusvaheliselt tunnustatud piiri määramise poole, mis oleks vastuvõetav mõlemale riigile.

2. Jaapani põhiseisukoht

(1) Põhjaterriitorium on Jaapani suveräänse territooriumi lahutamatu osa, mis on Venemaa poolt jätkuvalt seadusevastaselt okupeeritud. Ka Ameerika Ühendriikide valitsus on antud seisukohta järjekindlalt toetanud.

(2) Jaapani valitsuse põhiseisukoht on, et olukorras, kus Jaapani suveräänne territoorium on Venemaa poolt jätkuvalt ebaseaduslikult okupeeritud, ei saa Jaapan aktsepteerida kolmandate riikide isikute, sh nende majandustegevuse allumist Venemaa jurisdiktsioonile või toimimist muul viisil selliselt, mis eeldaks Venemaa jurisdiktsiooni kehtivust Põhjaterriitoriumil, kuna selle aktsepteerimine viiks nõustumiseni nelja Põhjaterriitoriumi saare kuulumisega Venemaale.

(3) Vastavalt eelöeldule, kui Jaapani valitsuseni on jõudnud informatsioon, et kolmanda riigi eraisik on sisenenud Põhjaterriitoriumi saartele Venemaa poolt väljastatud viisa alusel või et kolmanda riigi eraettevõtte teostab Põhjaterriitoriumil majanduslikku tegevust, siis Jaapan, saanud kinnituse antud info tõlevastavuse kohta, on esitanud vastava isiku või ettevõtte peale kaebuse.

(4) Lisaks soovib Jaapani valitsus vastavalt valitsuskabineti poolt 1989. aastal kinnitatud otsusele Jaapani kodanikel mitte siseneda Põhjaterriitoriumile Venemaa ametivõimude poolt väljastatud viisiga seni, kuni Põhjaterriitoriumi küsimus pole lahendatud.

Jaapani-Vene rahulepingu sõlmimiseks peetavate läbirääkimiste praegune seis

(1) Läbirääkimised Jaapani ja Nõukogude Liidu vahelise rahulepingu sõlmimiseks vältasid 1955. aasta juunist kuni 1956. aasta oktoobrini. Kuna aga Põhjaterriitoriumi (v. a. Shikotani ja Habomai saared) osas kokkuleppe saavutamiseks puudus igasugune väljavaade, siis kirjutasid Jaapan ja Venemaa 1956. aastal rahulepingu asemel alla ühisdeklaratsioonile, mis sätestas sõjaseisukorra lõppemise ja diplomaatiliste suhete taastamise kahe riigi vahel. (See deklaratsioon ratifitseeriti mõlema riigi poolt ja registreeriti ÜRO poolt rahvusvahelise lepinguna). Deklaratsiooni üheksandas artiklis nõustus Nõukogude Liit, et pärast normaalsete diplomaatiliste suhete taastamist kahe riigi vahel rahulepingut puudutavad läbirääkimised jätkuvad ja Nõukogude Liit loovutab peale rahulepingu allkirjastamist Habomai ja Shikotani saared Jaapanile.

(2) 1993. aasta oktoobris leppisid toleaeagne peaminister Morihiro Hosokawa ja toleaeagne president Boris Jeltsin kokku, et läbirääkimiste suunitluseks lahenduse otsimisel on: (a) lähtuda ajaloolistest ja juriidilistest faktidest; (b) lähtuda dokumentidest, mis on mõlema riigi poolt heaks kiidetud; (c) lähtuda seaduslikkuse ja õigluse printsiibist

(3) 2001 aasta märtsis külastas toleaeagne peaminister Yoshiro Mori Irkutskit. Peaminister Mori ja toleaeagne president Vladimir Putin kinnitasid, et 1956. aastal allkirjastatud Jaapani-Nõukogude Liidu ühisdeklaratsioon on leaalne alusdokument, mis võetakse edasiste läbirääkimiste lähtepunktiks ning lisaks tõdesid, et lähtudes 1993. aasta Tokyo deklaratsioonist saab rahulepingu sõlmida siis, kui Põhjaterriitoriumi nelja saare omandiküsimus on lahendatud (Irkutski ühisavaldus).

(4) Toetudes praeguseks saavutatud tulemustele, sh Irkutski ühisavaldusele, jätkavad nii Jaapan kui Venemaa aktiivset tööd läbirääkimistel, et saavutada mõlemale riigile vastuvõetav tulemus.